

CZU: 930.25:378.4(478-21)"1950"

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6583875>

**„DRAGĂ IOSIF VISSARIONOVICI!": DIN CORESPONDENȚA
INSTITUTULUI DE STAT DE MEDICINĂ DIN CHIȘINĂU (1950)**

Ion Valer XENOFONTOV

Universitatea de Stat din Moldova

În baza literaturii de specialitate și a documentelor de arhivă se prezintă mecanismul de comunicare în procesul de stalinizare a învățământului superior din domeniul medicinei din Moldova sovietică. Fobia generată de politica acerbă a conducătorului sovietic a produs o corespondență obedientă dintre dictator și mediul intelectual sovietic. Aceste scrisori erau elaborate cu ocazia evenimentelor aniversare din istoria URSS, a celor cu conținut universal, dar vizau și momente din biografia privată a lui Stalin. În cazul Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, instituție fondată în anul 1945, a mai existat o particularitate ce reieșea din „biografia” acestei instituții aflate la periferia statului sovietic.

Cuvinte-cheie: Institutul de Stat de Medicină din Chișinău, Stalin, scrisori, ideologie, 1950.

**”DEAR IOSIF VISSARIONOVICI!": FROM THE CORRESPONDENCE
OF THE STATE INSTITUTE OF MEDICINE IN CHISINAU (1950)**

Based on the specialized literature and archival documents, it is presented the communication mechanism in the process of Stalinization in higher education in the field of medicine in Soviet Moldova. The phobia generated by the fierce policy of the Soviet leader produced an obedient correspondence between the dictator and the Soviet intellectual environment. The reasons for drafting these letters were the anniversary events in the history of the USSR, those with universal content, but they also focused on moments from Stalin's private biography. In the case of the State Institute of Medicine in Chisinau, institution founded in 1945, there was another peculiarity that emerged from the "biography" of this institution located on the periphery of the Soviet state.

Keywords: the State Institute of Medicine in Chisinau, Stalin, letters, ideology, 1950.

Preliminarii

Politica agresivă promovată de Iosif Vissarionovici Stalin (1878–1953), secretarul general al PC (bolșevic) din toată Uniunea (1922–1953) și prim-ministru al Uniunii Sovietice (1941–1953), în Moldova sovietică, ca și în alte republici unionale, după cel de-al Doilea Război Mondial a generat teroare, foamete organizată, deportare, colectivizare, anxietate, pauperizare. Fobia față de autoritatea centrală, obediența excesivă a cetățeanului față de elementul politic – în mod special față de conducătorul autoritar – au generat o turbulență masivă în fața subzistenței, a supraviețuirii fizice. Toate acestea s-au materializat într-o formă specifică de comunicare între conducătorul URSS și societatea sovietică. Stalin a fost adulat și proslăvit în discursul narativ oficial, însă, indiscutabil, a existat și un segment al populației care s-a împotrivit sistemului prin diferite modalități. Unii cetățeni considerau că răul vine nu de la Stalin, ci de la autoritățile locale, raionale sau republicane, de aceea apelau cu multă încredere la conducătorul sovietic.

Percepția conducătorului statului sovietic în istoriografia recentă developează o imagine dihotomică: pe de o parte, populația solicita ajutorul acestuia, utilizând un limbaj oficial, adulator, cu adresări la enumerarea tuturor funcțiilor și gradelor pe care le deținea Stalin; pe de altă parte, exista un limbaj neoficial, deseori trivial, unde populația își manifesta nemulțumirea vizavi de cel considerat a fi capul tuturor relelor. În anul 2014, cercetătoarea Mariana S. Țăranu a editat lucrarea „Scrisori către Stalin sau spovedaniile celor ocupați (1947–1953)” [1]. Volumul include 280 de scrisori, depistate în fondurile Arhivei Naționale a Republicii Moldova, în carte se desprinde imaginea „celor mulți”, a țăranilor, față de spiritul unei epoci turbulente, nesigure. Principalele subiecte la care se refereau semnatarii scrisorilor adresate lui Stalin erau: lipsa mărfurilor și a produselor de primă necesitate, foametea organizată, demolarea caselor în cadrul punerii în aplicare a tacticii pământului pârjolit, includerea în categoria chiaburilor, impozitarea cu un supliment de 30% la toate categoriile de impozite, comportamentul birocratic și abuziv al funcționarilor, confiscarea loturilor individuale de către gospodăria colectivă, impunerea de către autoritățile locale să acorde împrumuturi la stat etc. Mai multe scrisori erau adresate din gulagul siberian, localități în care au fost deportate familii întregi de basarabeni, în toate semnatarii solicitând să li se permită să revină la baștină. În pofida faptului că semnatarii scrisorilor se adresau lui Stalin, acestea așa și nu ajungeau la destinatar.

O altă formă de adresare către Stalin este extrasă din perimetrul mentalului colectiv reprezentând formule de evocare a divinității, patriarhului, dascălului. Unele scrisori conducătorului sovietic par a fi rugăciuni disperate adresate divinității [1, p.30-31]. Această retorică elogioasă la adresa lui Stalin o depistăm și în presa oficială sovietică: „O, tu, Stalin, mare șef al popoarelor, /tu, care ai făcut să se nască omul, /tu, care faci pământurile fertile, tu, care întinerești secolele, /tu, care împodobești primăvara, [...] tu ești floarea primăverii mele, un soare reflectat de mii de inimi omeneste [...]” („Pravda”, 1936) [2, p.36].

Exista însă și o formă de adresare neoficială unde depistăm interjecția „Măi” (*Măi Stalin, sări-ț-ar capul*), ce semnaleză raporturi de egalitate sau chiar de la superior către cel inferior [3, p.146-147].

Limbajul dublicitar al cetățenilor sovietici la adresa lui Stalin rezidă în natura complexă, dihotomică a raporturilor dintre conducătorul sovietic și populație.

Pe baza metodelor teoretice (analiza, sinteza, inducția, deducția) și a metodelor specifice (istorică, critică ș.a.) utilizate în studiul de față se aduc contribuții la studierea esenței statului totalitar sovietic, a comunicării dintre „cel mare” și cei „mici”.

Retorica oficială de epocă la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău

La fel ca toate componentele statului sovietic, instituțiile de învățământ superior s-au aflat în conexiune directă cu politica și ideologia stalinistă [4, p.338-365]. În spiritul epocii staliniste, și Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (ISMC) [5, p.67-76], deschis la Chișinău în toamna anului 1945, s-a aliniat retoricii oficiale de epocă, întreținând o prodigioasă corespondență cu conducătorul sovietic. Semnatarii scrisorilor erau profesori, lectori, studenți, lucrători și funcționari. Planul activității de cercetare științifică al ISMC pentru anii 1946–1950 era ajustat la cincinalele staliniste [6, f.16-33].

În continuare vom prezenta corespondența oficială dintre ISMC și conducătorul statului sovietic, nu înainte însă de a face o succintă prezentare a acestei instituții de învățământ superior din RSS Moldovenească.

Prin Dispoziția nr.12875-p din 28 august 1945, semnată de V.Molotov, Comisariatului Unional pentru Problemele Ocrotirii Sănătății i se permitea să transfere Institutul de Medicină din Kislovodsk la Chișinău. Era stabilit contingentul de admitere – 200 de persoane. Începerea anului de studii se planifica a fi 1 octombrie 1945 [7, f.15-16]. Deschiderea instituției medicale la Chișinău avea loc într-o perioadă (din 1944 până în 1946) în care în RSS Moldovenească se înființau alte șapte școli de învățământ superior. Potrivit cercetărilor realizate de doctorul în istorie Liliana Rotaru, în acel timp se profila tendința spre constituirea unui sistem judicios și centralizat, care pe lângă misiunea declarată „de pregătire a specialiștilor sovietici cu studii superioare care au asimilat teoria marxist-leninistă... sudați și ferm legați de masele populare (menirea acestora era – *n.n.*) să poată să joace un rol important și responsabil în lupta poporului nostru pentru construcția societății comuniste” [8, p.93; 9, p.402]. Astfel, odată cu reinstalarea administrației sovietice, se constată o influență majoră a factorului politic în organizarea învățământului superior. De altfel, pentru comparație, în Republica Federativă Germania, prima universitate (Göttingen) și-a reluat activitatea abia la 1 septembrie 1948 [10, p.253].

Fondarea unei instituții de învățământ superior specializate în domeniul medicinei reprezenta o avanpremieră pentru spațiul pruto-nistean și avea drept obiectiv instituirea și educarea viitorilor medici, efectuarea cercetărilor științifice în perimetrul medicinei curative și profilactice, administrarea științifico-metodologică a instituțiilor specializate, asigurarea organelor și instituțiilor medicale cu suport practic, formarea profesională continuă etc. [11, p.590].

Spre deosebire de alte instituții de învățământ superior create în RSS Moldovenească, cea din domeniul medical avea particularități specifice. Era fondată în baza specialiștilor cu o înaltă experiență pedagogică și științifică din centre universitare prestigioase, fiind perpetuată tradiția didactico-științifică și clinică a unor importante școli medicale din Rusia. Această experiență a fost consolidată inclusiv pe parcursul celei de-a doua conflagrații mondiale. Or, este bine cunoscut faptul că atunci când este practică pe câmpul acțiunilor militare, activitatea medicală este considerată ca fiind la cel mai înalt nivel de profesionalism.

Noua instituție de învățământ superior și-a început activitatea oficială la 20 octombrie 1945. În aceeași zi s-a constituit și organizația de partid a instituției. Pentru comparație, la Universitatea de Stat din Chișinău, instituție fondată la 1 octombrie 1946, activitatea organizației de partid a început abia la 17 octombrie 1947. La 1 aprilie 1948, organizația de partid a ISMC includea 94 de membri, inclusiv 76 de membri de partid și 18 candidați în membri de partid [12, f.119-121]. La 31 octombrie 1945 a fost instituită Catedra de teorie a marxism-leninismului. Mai mult ca atât, odată cu instituirea Universității Serale a Marxism-leninismului

(începând cu anul 1948), se specifica faptul că „trebuie să se înscrie tot corpul profesoral al Institutului de Stat de Medicină... Lecțiile se vor organiza joia, de la ora 19 până la ora 22” [13, p.460]. Faptul că la ISMC au fost constituite din start organe de partid, împreună cu catedra responsabilă de ideologie, s-au creat instituții politico-ideologice etc., demonstrează atenția sporită din partea structurilor de partid și ale celor speciale în raport cu necesitatea instituirii și consolidării „frontului ideologic”, problemă sensibilă în cazul cadrelor didactice „compromise” de „experiența fatală de la Kislovodsk”¹. De exemplu, istoricii activau conform unor principii stabilite și formulate de conducerea supremă de partid, unională și republicană, care tratau întreaga breaslă a istoricilor sovietici drept participanți activi la „frontul ideologic”. Istoricii erau obligați de conducerea supremă de partid să disemineze de pe pozițiile marxist-leniniste ale „internaționalismului proletar” și ale „patriotismului sovietic” prietenia popoarelor din Rusia în frunte cu „marele popor rus”, a căror luptă revoluționară ar fi fost încununată cu „victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie”, cu edificarea socialismului și avansarea societății sovietice spre comunism.

Materialele inedite depistate de noi în arhiva Organizațiilor Social-politice din Republica Moldova indică o corespondență intensă, dar și rapoarte, programe ale manifestărilor culturale, gratitudini, mentalitate în regimul totalitar stalinist etc. Cadrul cronologic al informațiilor depistate îl reprezintă anul 1950. De menționat că „travaliul” elaborării acestor scrisori a fost unul foarte dificil, în contextul în care putem depista mai multe copii, ciorne ale materialelor elaborate.

Motivul elaborării acestor misive le constituiau aniversările Mării Revoluții din Octombrie, ale Constituției URSS din 1936, precum și ziua de naștere a lui Stalin, ziua Armatei sovietice, Ziua Internațională a Femeilor (sic!), Ziua Internațională a Oamenilor Muncii etc. De la anvergura evenimentelor de calibrul sovietic, internațional se trecea la cel local – aniversările ISMC.

Stalin a fost numit de semnatarii scrisorilor de la ISMC cu o diversitate de calificative adulatoare: „scumpul nostru conducător și învățător”, „dragă Iosif Vissarionovici”, „oameni cinstiți din întreaga lume sunt inspirați de Dumneavoastră, dragă Iosif Vissarionovici”, „conducătorul nostru, părinte și învățător”, „conducător genial al poporului sovietic”, „scumpul nostru tovarăș Stalin”, „conducătorul nostru înțelept și învățător”, „Marele Stalin”, „cel mai mare prieten al poporului moldovenesc”, „genial creator al societății comuniste”, „iubit tată, prieten și învățător”, „scump tovarăș Stalin”, „titan al zilelor noastre”, „conducător genial care a învins fascismul”. Numele conducătorului sovietic era asociat cu „simbolul luptei pentru pace, securitatea și fericirea popoarelor. El (Stalin, *n.n.*) este sursă de inspirație pentru milioane de oameni simpli pentru pace și luptă pentru libertate și democrație” [14, f.125]. Obediența semnatărilor este confirmată și prin faptul că numele conducătorului sovietic era scris cu litere majuscule (toate). Scrisorile erau însoțite de „salutări fierbinți” [15, f.4]. Stalin a fost pus alături de alt idol sovietic – Lenin. Din această perspectivă, apar și slogane consacrate acestui dublet revoluționar: „Sub flamura lui Lenin, sub conducerea lui Stalin – înainte, spre comunism!” [16, f.121].

Politica stalinistă este descrisă în formă apologetică, prezentată ca una înțeleaptă, pacifistă. În pofida faptului că cetățenii sovietici treceau prin calvarul deportărilor, al colectivizărilor, naționalizărilor, pauperizării, aceste mesaje erau elogioase la adresa Partidului Comunist și a lui Stalin în mod personal, datorită cărora „viața poporului nostru se îmbunătățește în fiecare zi”. În cazul ISMC aceste scrisori adresate lui Stalin trebuiau să prezinte și o formă exclusivă de loialitate a instituției de învățământ superior transferate la periferia imperiului sovietic reieșind din contextul tumultuos al evenimentelor din cadrul celui de-al Doilea Război Mondial [17; 18, p.62-64].

Potrivit semnatărilor corespondenței de la ISMC, Marea Revoluție din Octombrie (de fapt, lovitură de stat bolșevică) era apreciată drept „o dată istorică de anvergură în viața poporului sovietic”, datorită căruia poporul sovietic a avut oportunitatea „să-și edifice o nouă viață fericită” [19, f.17].

¹ În noaptea de 8 spre 9 august 1942, or. Kislovodsk, regiunea Stavropol, RSFSR, una dintre cele mai importante baze curative și de tratament din Uniunea Sovietică, a fost ocupat de trupele germane, fără nicio împușcătură. Localitatea a fost sub ocupație până în aprilie 1943. În haosul creat, doar o mică parte din angajații Institutului de Medicină nr.1 și ai Institutului de Medicină nr.2 evacuat din Leningrad la Kislovodsk au reușit să se retragă. Altă parte din profesori au încercat să părăsească localitatea pe jos. Surmenajul, situația stresantă și reticența populației, care, la rândul ei, suferea de penurie, i-au făcut să revină la sediul instituției. După negocieri cu noile autorități germane, activitatea instituției a fost reluată, la începutul lui septembrie 1942. În octombrie 1943, în componența Institutului de Medicină nr.1, evacuat în Kislovodsk, a intrat și Institutul de Pediatrie din Leningrad, revenit din evacuare din or. Barnaul. Conform deciziei din 26 aprilie 1944 a Comisariatului Norodnic al Ocrotirii Sănătății al URSS, Institutul de Medicină nr.1 din Leningrad a fost redenumit în Institutul de Medicină din Kislovodsk.

Constituția URSS, adoptată la 5 decembrie 1936 de Sesiunea a VIII-a extraordinară a Sovietului Suprem, numită și „Constituția stalinistă”, era prezentată, ca și în alte atitudini de epocă [20, p.2], ca fiind una ce a asigurat „lupta pentru drepturi, independență națională, pentru păstrarea și consolidarea păcii în întreaga lume” [21, f.1], dar și „consolidarea socialismului în țara noastră” [22, f.14]. În cadrul Institutului de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS era chiar preconizată o temă de cercetare cu titlul „Sub soarele Constituției staliniste” [23, f.48]. Din acest considerent, angajații ISMC au trimis un mesaj de felicitare cu ocazia „marii sărbători”, aniversării a 15 ani de la adoptarea documentului, considerat a fi unul esențial pentru „edificarea comunismului”. Legea fundamentală sovietică, emanație „creativă a lui Stalin”, este abordată prin prismă antagonică în raport cu cea a țărilor imperialiste – „orientată spre instigarea de noi războaie, la înrobirea popoarelor” [24, f.2]. Constituția stalinistă, în comparație cu cea a țărilor burgheze, a fost considerată a fi „cea mai democratică constituție din lume” [25, f.3,14].

Ziua de naștere a lui Stalin – 21 decembrie – a fost apreciată ca „sărbătoare a întregului popor” [26, f.23]. Conducătorului sovietic i se atribuiă calități geniale în domeniul științelor marxist-leniniste, fiind considerat prin excelență un bun teoretician și practicant. Lui Stalin i se conferea nu doar dreptul de autor al planului de construcție a societății socialiste, dar și realizarea practică a acestuia. Totodată, se specifica faptul că societatea sovietică edifica comunismul sub conducerea nemijlocită a lui Stalin. La fel, victoria URSS în perioada „Marelui Război pentru Apărarea Patriei” era conectată cu conducerea înțeleaptă a lui Stalin [27, f.24]. Numele lui Stalin a fost asociat cu simbolul „oamenilor muncii din țările capitaliste, care luptă pentru libertate”. Cu alte cuvinte, biografia privată a lui Stalin era una aflată în legătură directă cu edificarea și evoluția statului sovietic.

Armata sovietică a fost considerată drept una fondată de „Stalin și Lenin în contextul Marelui Revoluții Socialiste din Octombrie, ca o armată de timp nou” [28, f.4]. Autoritatea lui Stalin a fost estimată prin faptul că, în perioada de conducere a acestuia, statul sovietic s-a transformat în unul masiv industrializat și cu o puternică forță armată. La fel, Stalin ar fi cel care a fondat o nouă știință militară, „cea mai avansată, cea mai revoluționară” [29, f.4]. În profilul domeniului de activitate al semnatarilor scrisorilor se specifică faptul că datorită indicațiilor prețioase ale lui Stalin a fost organizat riguros serviciul medical militar, fapt ce a dus la salvarea a mii de militari sovietici. Mai mult ca atât, semnatarii scrisorilor menționau că în cadrul instituției de învățământ superior în domeniul medicinei se studiază „experiența medicinei militare din anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei, 1941–1945” [29, f.4]. Atașamentul era enunțat și prin considerentul că în momentul necesar angajații ISMC se vor coaliza în jurul patriei, partidului și al măreței Armate sovietice.

Cu ocazia Zilei Internaționale a Femeilor (8 Martie), angajatele de la ISMC îi scriau lui Stalin că „drept urmare a atitudinii grijulii a partidului, a guvernului sovietic și personale a Dumneavoastră, tovarășe Stalin, viața femeilor sovietice și a întregului popor sovietic cu fiecare zi devine tot mai bună și mai strălucită, fericită și veselă”. În contrast este prezentată situația din lumea capitalistă, unde „muncitorii suferă crunt, trăiesc în somaj și mizerie” [30, f.6].

Ziua Internațională a Oamenilor Muncii (1 Mai) scotea în evidență contribuția oamenilor muncii din URSS. Datorită acestora se realiza „consolidarea puterii celui mai puternic stat socialist din lume” [30, f.20]. Oamenii muncii trebuiau să fie bine pregătiți ideologic, din punct de vedere marxist-leninist [31, f.21].

În contextul în care Moldova sovietică era considerată cea mai tânără republică unională, conținutul scrisorilor pune accentul pe dimensiunea trecutului, considerat o perioadă tenebră raportată la actualitatea sovietică benefică. Totodată, se pune accentual pe realizările economice, educaționale, politice ale spațiului. Aniversarea a zecea a RSS Moldovenești (1950) a fost considerată un jalon important „în viața poporului moldovenesc”. Semnatarii scrisorii fac un excurs istoric, menținând „jugul prin care a trecut poporul moldovenesc pe parcursul veacurilor: al feudalilor unguri, panilor polonezi, sultanilor turci, boierilor români, nemților imperialiști”. Potrivit angajaților de la ISMC, această povară istovitoare a fost înlăturată „datorită puterniciei Uniunii Sovietice, partidului bolșevic cu largi viziuni ale politicii externe și datorită Dumneavoastră, TOVARĂȘE STALIN” [32, f.9]. Stalin era informat că „în familia unită a republicilor sovietice ale patriei noastre nemărginite înflorește Moldova sovietică” [33, f.2]. Scrisorile includeau și slogane de genul „Trăiască marele popor rus, frate mai mare, prieten și eliberator al poporului moldovenesc!” [34, f.26].

De menționat faptul că la organizarea evenimentelor cu caracter politico-ideologic se ținea cont de lucrările semnate de Stalin. De exemplu, în aprilie 1950, la organizarea evenimentului consacrat celor 80 de ani de la nașterea lui V.I. Lenin erau trecute în revistă lucrările lui Stalin privind această tematică [35, f.34].

Chiar și manifestările cu conținut muzical de la ISMC trebuiau să includă piese muzicale consacrate lui Stalin. Astfel, programa grupului de artiști amatori de la instituția de învățământ superior include drept cap de afiș la compartimentul „Cor” piesele „Cantata” despre Stalin (muzică: Aleksandrova); „Slava lui Stalin” (muzică: Listov); „Despre Lenin și Stalin” (din creația populară) [36, f.74].

Considerații finale

În contextul politicii de stalinizare a societății sovietice s-a creat un tip aparte de comunicare dintre centru și periferie. Materialele de arhivă ne-au permis să constatăm faptul că, din perspectiva temporalității, corespondența intelectualității medicale de la Chișinău la adresa lui Stalin constituie o imagine de oglindă ce reflectă realități distorsionate. În contextul campaniilor ideologice staliniste promovate la adresa mediului științific, educațional, medical sovietic, acțiuni amplificate și de „biografia” exilului Institutului de Medicină de la Kislovodsk la Chișinău, aceste scrisori urmau să constituie un puternic suport menit să consolideze sistemul de loialitate, de aceea mesajul poate fi decodat ca unul de sorginte religioasă (de caintă), în care rolul divinității a fost înlocuit de „tata nostru Stalin”.

Referințe:

1. ȚĂRANU, M.S. *Scrisori către Stalin sau spovedaniile celor ocupați (1947–1953)*, Chișinău: Pontos, 2014. 520 p.
2. MILZA, P., BERNSTEIN S. *Istoria secolului XX. Vol.1. Sfârșitul lumii europene (1900–1945)*. București: „Bic All”, 1998, p.336.
3. FURTUNĂ, AI. Considerații privind studierea istoriei localităților (tradiții orale, surse arheologice și scrise). În: *Revista de Istorie a Moldovei*, 2015, nr.3 (103), p.146-147.
4. DRAGNEV, D., XENOFONTOV, I.V. Includerea instituțiilor științifice din RSS Moldovenească în campaniile ideologice staliniste din Uniunea Sovietică (1946–1953). În: *Reconstituiri istorice: Civilizație, valori, paradigme, personalități: In honorem academician Valeriu Pasat*. Chișinău, 2018, p.338-365.
5. XENOFONTOV, I.V., PRISAC, L. Impactul campaniilor ideologice staliniste din Uniunea Sovietică (1946–1953) asupra Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. În: *Educația în spiritul valorilor naționale și universale din perspectiva dialogului pedagogic* : Simp. șt. intern., ed. a 2-a, 27-28 martie 2020. Chișinău, 2020, p.67-76.
6. Arhiva Națională a Republicii Moldova, F. P-2848, inv.2, d.23, f.16-33.
7. Arhiva Organizațiilor Social-Politice din Republica Moldova (infra: AOSPRM), F.51, inv.3, d.22, f.15-16.
8. ROTARU, L. Leme și dileme ale construcției școlii superioare din RSS Moldovenească. În: *Identități etno-confesionale și reprezentări ale celuilalt în spațiul est-european: între stereotip și voința de cunoaștere* /Coord.: Cristina Preutu, George Enache. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2018, p.293.
9. *Idem*, Panem et circenses: Regimul sovietic și studenții școlilor superioare din RSS Moldovenească în anii foametei (1946–1947). În: *Reconstituiri istorice: Civilizație, valori, paradigme, personalități: In honorem academician Valeriu Pasat* /Resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov, Silvia Granciuc-Corlăteanu. Chișinău: Biblioteca Științifică (Institut) „A.Lupan”, 2018, p.402.
10. BOOCKMANN, H. *Wissen und Widerstand. Geschichte der Deutschen Universität*. Berlin, 1999, p.253.
11. GHIDIRM, Gh., ȚĂBĂRNĂ, Gh., GROSSU, Iu., TINTIUC, D. Sănătatea Publică. În: *Republica Moldova: Ediție enciclopedică*. Chișinău: Enciclopedia Moldovei, 2009, p.590.
12. AOSPRM, F.51, inv.7, d.144, ff.119-121.
13. ROTARU, L. Între intransigența ideologiei și pragmatismul ideologic. Angajarea absolvenților universităților europene în școala superioară din RSS Moldovenească (1944–1950). În: *In memoriam Gheorghe Palade, 1950–2016* /Edit.: Valentin Arapu, Anatol Petrencu, Corneliu Ciucanu. Chișinău: Bons Offices, 2018, p.460.
14. AOSPRM, F.54, inv.2, d.9, f.125.
15. *Ibidem*, f.4.
16. *Ibidem*, f.121.
17. MATCOVSCHI, S. *O filă pierdută din preistoria Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (Institutul de Medicină din Kislovodsk)*. Chișinău, 2017. 44 p.
18. XENOFONTOV, I.V. Itinerarul constituirii Institutului de Stat de Medicină din Chișinău: Leningrad–Kislovodsk–Chișinău. În: *Conferința științifică internațională „Latinitate, Romanitate, Românităte”*. Ed. a 3-a, 31 octombrie – 2 noiembrie 2019: Program și rezumatele comunicărilor /Com. org.: Liliana Rotaru [et al.]. Chișinău: Bons Office, 2019, p.62-64.
19. AOSPRM, F.54, inv.2, d.9, f.17.
20. GLINBER, A. Constituția stalinistă. În: *Țăranul Sovietic*, 1945, nr.50, 20 octombrie, p.2.
21. AOSPRM, F.54, inv.2, d.9, f.1.
22. *Ibidem*, f.14.

23. AOSPRM, F.51, inv.5, d.27, f.48.
24. *Ibidem*, F54, inv.2, d.9, f.2.
25. *Ibidem*, f.3,14.
26. *Ibidem*, f.23.
27. *Ibidem*, f.24.
28. *Ibidem*, f.4.
29. *Ibidem*, f.6.
30. *Ibidem*, f.20.
31. *Ibidem*, f.21.
32. *Ibidem*, f.9.
33. *Ibidem*, f.2.
34. *Ibidem*, f.26.
35. *Ibidem*, f.34.
36. *Ibidem*, f.74.

ANEXE

Anexa I. Scrisoarea ISMC adresată tov. I.V. Stalin, decembrie 1950.

Scrisoarea colectivului de profesori, lectori, studenți, lucrători și funcționari ai ISMC adresată tov. I.V. Stalin cu ocazia aniversării a 15 ani de la adoptarea Constituției URSS („Marea Constituție stalinistă). Stalin este numit „marele creator al Constituției sovietice”, „genial conducător al poporului sovietic și al întregii umanități progresiste, tatăl și învățătorul nostru, marele Stalin!”.

МОСКВА, КРЕМЛЬ.

Товарищу СТАЛИНУ ИОСИФУ ВИССАРИОНОВИЧУ

Коллектив профессоров, преподавателей, студентов, рабочих и служащих Кишиневского Государственного медицинского института, собравшись на торжественное собрание, посвященное всенародному празднику – 15-й годовщине со дня принятия Основного Закона первого в мире социалистического государства – Конституции Советского Союза, шлет Вам, наш родной любимый вождь и учитель, совой пламенный привет и пожелания доброго здоровья и долгих, долгих лет жизни на счастье и радость советского народа и всего прогрессивного человечества.

В этот торжественный день все наши мысли и взоры обращены к Вам, дорогой Иосиф Виссарионович, к великому творцу Советской Конституции, с любовью, названной нашим народом Сталинской Конституцией. Исторический день принятия Сталинской Конституции на веки вошел в героическую историю нашей великой отчизны как победа советского народа под руководством партии Ленина-Сталина, под Вашим мудрым водительством.

Многочисленный советский народ празднует исторический день Сталинской Конституции в обстановке огромного политического и трудового подъема всех трудящихся нашей любимой Родины и самоотверженной борьбы советского народа и всего прогрессивного человечества за мир во всем мире, за безопасность, свободу и независимость народов.

Этот великий праздник мы встречаем в дни грандиозного сооружения великих строк коммунизма – сталинских строек, создающих материально-техническую базу коммунистического общества в нашей стране.

Всё прогрессивное человечество видит принципиальное отличие Советской Конституции, направленной на дело мира, счастливого и радостного труда, на дальнейшее повышение материального и культурного уровня жизни советских людей, от конституций империалистических стран – направленных на разжигание новой войны, на закабаление народов, на безудержную эксплуатацию трудящихся, обрекающих народы на безработицу и нищету, на дискриминацию народов колониальных и зависимых стран.

Честные люди во всех странах мира, вдохновленные Вашими, дорогой Иосиф Виссарионович, указаниями, осененные великой Сталинской Конституцией, стали на путь организационной борьбы за свои права, национальную независимость, за сохранение и укрепление мира во всем мире.

В авангарде могучей армии борцов за мир идет наша великая Родина. Сто семнадцать миллионов подписей советских граждан, присоединивших свой голос в защиту мира. Простые люди всего земного шара взяли дело сохранения и упрочнения мира в свои руки и глубоко уверены в том, что мир победит войну. Более семисот миллионов подписей под Обращением Всемирного Совета Мира являются грозным предостережением новым претендентам на мировое господство англо-американским империалистам.

В единой братской семье советских республик нашей необъятной Родины расцветает Советская Молдавия – солнечный край садов и виноградников. Молдавский народ под животворными лучами Сталинской Конституции вместе со всем многочисленным народом нашей Родины самоотверженно отдает свои силы развитию промышленности, сельского хозяйства, науки и культуры родной республики, осуществляя Ваши великие предначертания, по строительству коммунистического общества в нашей стране. Уверенно смотрим мы в наше прекрасное будущее.

Собравшись сегодня на торжественное собрание, посвященное празднику Сталинской Конституции, мы обещаем Вам, наш вождь, отец и учитель, что не жалея сил будем отдавать и впредь все свои знания, весь свой самоотверженный труд на дальнейший расцвет науки и культуры, на укрепление могущества и преумножения богатств нашей любимой Родины, на подготовку высококвалифицированных советских специалистов – врачей, достойных нашей великой Сталинской эпохи.

Под знаменем великой партии Ленина-Сталина, под солнцем Сталинской Конституции, наш народ уверенно идет к вершинам человеческого счастья и изобилия, к сияющим вершинам коммунизма.

Да здравствует Сталинская Конституция, самая демократическая Конституция в мире!

Да здравствует наша великая Родина – оплот мира и безопасности народов!

Да здравствует гениальный вождь советского народа и всего прогрессивного человечества, наш отец и учитель великий Сталин!

Sursa: AOSPRM, F. 276, inv. 54. d. 9, f. 1-3.

Copie. Text dactilografiat.

Anexa 2. Surse iconografice²

La examenele de stat, 1951.

Aspectul Blocului Central. În centru – statuia lui I.V. Stalin, octombrie 1957.

Notă: Articolul este realizat în cadrul Proiectului de cercetare „Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practice”, cifrul 20.80009.1606.11, Program de Stat (2020-2023).

Date despre autor:

Ion Valer XENOFONTOV, doctor în istorie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: ionx2005@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-5993-1235

Prezentat la 19.04.2022

² Arhiva foto a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova.